

Nr 130.

Ankom till riksdagens kansli den 6 maj 1938 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bestridande av vissa kostnader för kompensation åt arbetare i statens tjänst för familjepensionsavdrag.

(1:a och 3:e avd.)

I en den 11 februari 1938 dagtecknad proposition, nr 167, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att å tiden före den 1 juli 1938 belöpande kostnader för kompensation åt arbetare vid försvarsväsendet för familjepensionsavdrag må, därest arbetarnas löner utgå från materielanskaffningsanslag och dessa icke förslå till utgifternas täckande, bestridas från det för budgetåret 1937/38 anvisade förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Det den 16 oktober 1936 utfärdade familjepensionsreglementet för arbetare (nr 543) äger i princip tillämpning å arbetare, för vilken tjänstepensionsreglementet för arbetare gäller. Så länge sådan arbetare innehar sin anställning, skall han enligt förstnämnda reglemente å avlöningen vidkännas familjepensionsavdrag. Detta avdrag utgör beträffande arbetare i anställning, för vilken ej kräves särskild yrkesutbildning, 6 kronor 50 öre per månad för manlig och 1 krona 30 öre per månad för kvinnlig arbetare samt beträffande arbetare i anställning, för vilken kräves särskild yrkesutbildning, 7 kronor 25 öre per månad för manlig och 1 krona 55 öre per månad för kvinnlig arbetare. Per vecka uppgå motsvarande avdrag till 1 krona 50 öre för manlig och 30 öre för kvinnlig respektive 1 krona 70 öre för manlig och 35 öre för kvinnlig arbetare.

Familjepensionsreglementet för arbetare trädde i kraft den 1 januari 1937.

I skrivelse den 8 mars 1937 ha svenska järnvägsmannaförbundet, telegraf- och telefonmannaförbundet samt försvarsverkens civila personals förbund — under återopande av, bland annat, att vissa extra ordinarie befattningshavare i statens tjänst tillerkänts provisoriskt lönetillägg med belopp lika med de för befattningarna fastställda familjepensionsavdragen — hemställt, att jämväl de arbetare, å vilka familjepensionsreglementet för arbetare är tillämpligt, måtte beredas samma förmån.

Vidare har statstjänarkartellen — statstjänarorganisationer anslutna till landsorganisationen — i skrivelse den 22 november 1937 under hänvisning

till att kompensation för familjepensionsavdrag icke beretts statens arbetare vid de kollektivavtal, som slutits efter den 1 januari 1937, hemställt, att frågan om dylik kompensation måtte underställas innevarande års riksdag.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande:

För flertalet statliga arbetare regleras lönerna genom kollektivavtal. Detta är fallet med de affärsdrivande verkens och försvarsväsendets arbetargrupper. Därjämte förekommer, ehuru mera undantagsvis, att arbetare avlönas enligt individuella avtal, ingångna vid arbetarens anställande i statstjänst. Så är till exempel förhållandet vid vissa statliga anstalter, som sysselsätta ett mindre antal arbetare.

För statens arbetare har familjepensionering, såsom förut framhållits, ordnats från och med den 1 januari 1937. Den icke obetydliga förmån, som de statliga arbetarna därigenom beretts, måste anses väl uppväga den belastning av arbetarnas ekonomi, som följer av de föreskrivna familjepensionsavdragen. Under åberopande av att extra ordinarie befattningshavare i statens tjänst erhålla kompensation för familjepensionsavdragen ha emellertid vissa arbetarorganisationer hemställt om dylik kompensation jämväl åt arbetare i statstjänst.

Vid den statliga pensioneringen gäller såsom allmän princip, att löntagaren skall vidkännas pensionsavdrag å honom tillkommande lön. Denna princip bör enligt min mening bibehållas även för pensionsberättigad statlig arbetarpersonal. Emellertid synas mig vissa billighetsskäl tala för att ifrågavarande personal i samband med övergången till det nya familjepensionssystemet kompenseras för de med denna pensionering förenade avdragen. Jag är därvid icke beredd att godtaga den åberopade jämförelsen med extra ordinarie befattningshavare i statens tjänst, då kompensationen åt dessa befattningshavare motiverats med att deras löner i förhållande till den för ordinarie tjänstemän gällande löneskalan avvägs under beaktande av frånvaron av pensionsavdrag. I den mån även billighetsskäl kunna anses ha förelegat vid kompensationens bestämmande, kan dock hävdas, att likartade synpunkter böra göra sig gällande i föreliggande fall. För mig framstår såsom betydelsefullt, att familjepensionsavdragen medföra en i förhållande till lönernas storlek relativt kännbar belastning för de statliga arbetarna samt att den mot utgiftsbelastningen svarande förmånen, såsom hänförlig till framtiden, icke lättar det omedelbara ekonomiska trycket.

Då jag sålunda förordar, att statens arbetare temporärt kompenseras för familjepensionsavdragen, förutsätter jag, att kompensation icke skall ifrågakomma efter det nya löner fastställts vid blivande avtalsuppgörelser, vare sig dessa hava karaktären av kollektiva eller individuella uppgörelser.

Den av mig ifrågasatta kompensationen torde böra utgå retroaktivt från och med den 1 januari 1937.

Jag torde, därest riksdagen icke framställer någon erinran mot vad jag i det föregående föreslagit, sedermera få framlägga förslag till erforderliga bestämmelser i ämnet.

Enligt verkställda beräkningar uppgå de årliga kostnaderna för kompensationen till något mer än 900,000 kronor, varav ungefär 600,000 kronor belöpa huvudsakligen å de affärsdrivande verken och återstoden å försvarsväsendet. Utgifterna för kompensationen böra bestridas från de medel, varav arbetarnas löner utgå. I den mån dessa löner beträffande försvarsväsendet gäldas från materielanskaffningsanslag och anslagen i fråga icke förslå till täckande av de å tiden före den 1 juli 1938 belöpande utgifterna för kompensationen, synes det för innevarande budgetår anvisade anslaget till oförut-

sedda utgifter böra anlitas. Riksdagens medgivande härtill torde inhämtas. Skulle utvecklingen anses påkalla en förstärkning av materielanskaffningsanslagen under nästa budgetår, torde frågan härom sedermera få upptagas till övervägande.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag eller mot vad föredragande departementschefen i ärendet anført, får hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må medgiva, att å tiden före den 1 juli 1938 belöpande kostnader för kompensation åt arbetare vid försvarsväsendet för familjepensionsavdrag må, därest arbetarnas löner utgå från materielanskaffningsanslag och dessa icke förslå till utgifternas täckande, bestridas från det för budgetåret 1937/38 anvisade förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Stockholm den 6 maj 1938.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS RÅSTOCK.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Svensson* i Kompermåla, *Asplund*, *Bergström*, *Nilsson* i Landeryd, *Gastafsson* i Benestad, *Carlström*, *Nilsson* i Fredriksfält, *Larsson* i Varberg, *Magnusson* i Kalmar och *Bäckström*; samt

från andra kammaren: herrar *Råstock*, *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson*, *Persson* i Falla, *Svensson*, *Ward*, *Isacsson*, *Weijne*, *Andersson* i Malmö och *Hansson* i Rubbestad.